

MAATILASELVITYS

POHJOIS-TAMPEREEN MAATILASELVITYS 2018

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET

ID 2091202

SISÄLLYS

ESIPUHE	3
JOHDANTO	4
TULOKSET	6
TILOJEN TAUSTATIETOJA	6
TILOJEN TUOTANTO JA MUU YRITYSTOIMINTA	8
YMPÄRISTÖ	12
LIIKENNE	12
VESI JA JÄTEVESI	14
MAATALOUDEN JA MUIDEN TOIMINTOJEN YHTEENSOVITTAMINEN	16
HAASTATELTUJEN VIESTIT KAAVOITUKSELLE	18
JOHTOPÄÄTÖKSIÄ	20

*Kirjoittajat: Jutta Ahro, Katriina Koski / ProAgria Etelä-Suomi ry
Kuvat: Jutta Ahro ja Katriina Koski*

ESIPUHE

Pohjois-Tampereen alueelle on käynnistetty strategisen yleiskaavan laatiminen. Kaupunginvaltuustossa 18.12.2017 hyväksytyn yleiskaavoituksen työohjelman 2017-2021 mukaan *'Pohjois-Tampereen strategisessa yleiskaavassa määritetään asumisen ja elinkeinoelämän kehittämistavat sekä painopistealueet. Palvelujen säilyttäminen ja saavutettavuus, matkailun kehittäminen sekä vesihuollon tulevat linjaukset ovat tärkeä osa alueen suunnittelua. Pohjois-Tampereen vahvana keskittymänä yleiskaavoituksessa valmistellaan yleissuunnitelma Kämmenniemen alueelle. Siinä tutkitaan palvelutajaman mahdollisia laajenemissuuntia tulevaisuuden tarpeita varten.'*

Maa- ja metsätalouden toimialalla on merkittävä vaikutus alueen kehitykseen. Pohjois-Tampereen maapinta-alasta ainoastaan 2 % on rakennettua ja pelkästään viljelypinta-alan osuus on noin 10 % koko alueen maa-pinta-alasta. Nyt tehdyn maatilaselvityksen tarkoituksena oli saada kokonaiskuva alueen toimivien mautilojen nykytilanteesta ja koota toiminnan harjoittajien mielipiteitä ja tulevaisuuden tavoitteita kaavan valmisteluun. Siinä onnistuttiin.

Selvitystyötä tilaajan näkökulmasta seurattaessa oli ilo huomata, että suurin osa viljelijöistä suhtautui selvitykseen myönteisesti ja osallistui haastatteluihin. Saatu tietomäärä on mittava ja sitä voidaan hyödyntää monin tavoin kaavasunnittelun edetessä, vaikka yksityiskohtaisia vastauksia ei tässä yhteenvedossa tai jatkossakaan julkisesti esitetä. Kiitos kaikille selvitykseen osallistujille, toivottavasti tämä raportti tuo jotakin uutta tietoa ja ideoita teillekin!

Pia Hastio
Yleiskaavapäällikkö

TAUSTA

Pohjois-Tampereen maatilaselvitys tehtiin Tampereen kaupungin Pohjois-Tampereen strategista yleiskaavaa varten. Maatilaselvitys on osa yleiskaavan lähtötietojen ja tavoitteiden kokoomista. Työn tilaajana oli Tampereen kaupungin Kaupunkiympäristön suunnittelun Yleiskaavoitus-yksikkö, jossa työtä ohjasivat yleiskaavapäällikkö Pia Hastio, kaavoitusarkkitehti Anna-Maria Niilo-Rämä, kaavainsinööri Hilka Takalo sekä kestävä yhdyskunta -yksikön suunnittelija Eeva Palmolahti.

TEKIJÄT

Pohjois-Tampereen maatilaselvityksen laati ProAgria Etelä-Suomi ry:n / Etelä-Suomen maa- ja kotitalousnaisten maisema-asiantuntijat Jutta Ahro ja Katriina Koski, varahenkilönä oli maisema-asiantuntija Riikka Söyrinki. ProAgria on suomalainen valtakunnallinen maatalousalan neuvonta- ja kehittämisorganisaatio.

SELVITYKSEN MENETELMÄT

Pohjois-Tampereen maatilaselvitys toteutettiin haastattelututkimuksena. Kysymykset muotoiltiin yhdessä tilaajan kanssa ProAgrian maatilaselvitys-lomakkeen pohjalta. Koska tämä maatilaselvitys toimii Pohjois-Tampereen strategisen yleiskaavan taustamateriaalina, tarkastettiin erityisesti maankäyttöön liittyvät kysymykset paikalliset tarpeet huomioiden sekä maaseutumatkailuun painottuvat kysymykset.

Maatilaselvityksestä tiedotettiin alkuun kaikkia asianosaisia postitetulla kirjeellä. Aiheesta järjestettiin tiedotustilaisuus tilaajan ja palvelun tuottajan yhteistyönä Kämenniemen koululla 25.1.2018. Tiedotusta oli lisäksi paikallislehdessä ja sähköpostilla. Helmikuussa 2018 aloitettiin tilakohtaiset haastattelut. Haastatteluja teki kaksi asiantuntijaa ProAgria Etelä-Suomi ry:stä, Jutta Ahro ja Katriina Koski.

Haastattelututkimus tehtiin tilakohtaisesti joko tilalla käyden tai asiakkaan niin halutessa ProAgrian Tampereen toimistolla. Muutamit kyselyistä jouduttiin välimatkojen tai aikataulujen vuoksi tekemään puhelimitse. Haastattelu oli vapaaehtoinen. Kaikkiin asianosaisiin otettiin yhteyttä kirjeitse, sähköpostitse sekä puhelimitse. Tilakohtainen haastattelu kesti noin tunnin.

AINEISTO

Maatilaselvityksen raportin lisäksi tilaajalle toimitettiin haastatteluiden excel-tiedostot, paikkatietoaineisto ennalta sovituista aiheista sekä tiivistelmäesitys maatilaselvityksen tuloksista.

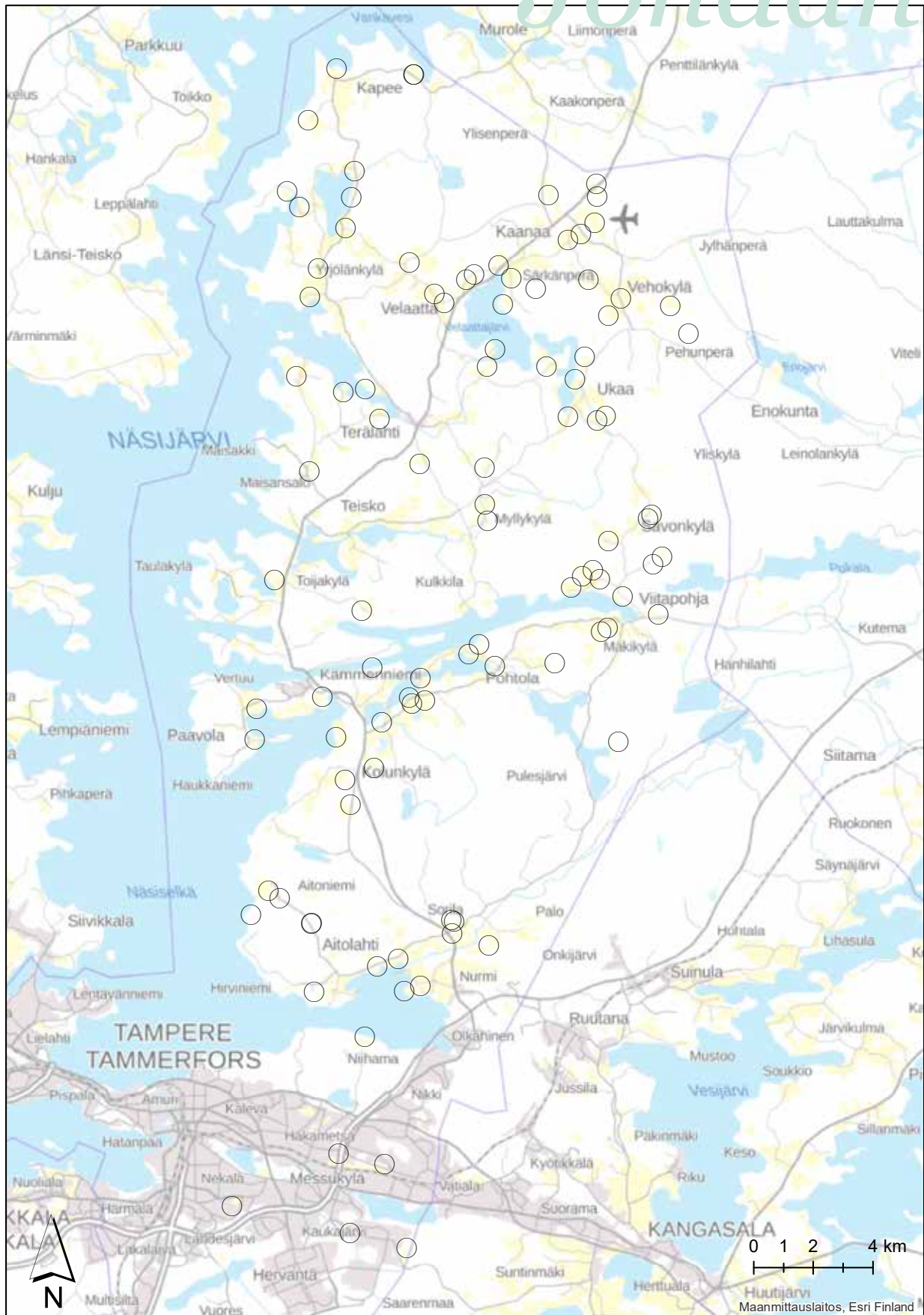
VASTAAJAT

Haastattelun kohderyhmä oli Pohjois-Tampereen alueen aktiivimaatilat. Tämä tarkoittaa niitä maatiloja, jotka ovat maataloushallinnon rekisterissä aktiivitiloina, eli harjoittavat maatalouselinkeinoja. Kohdealueella aktiivimaatiloja on vuoden 2017 rekisterin mukaan 90 kpl. Paikkatietoaineistossa oli näiden tilojen lisäksi yhdistyksiä, jotka ovat tehneet ympäristösopimuksen. Nämä poistettiin haastattelulistasta. Kyselyä laajennettiin koskemaan myös niitä viljelijöitä, jotka eivät asu Tampereella mutta joilla on laajempia viljelyksiä kohdealueella. Lisäksi haastatteluissa oli mukana muutama maatila, jotka eivät enää ole aktiiviviljelijöitä mutta halusivat osallistua selvitykseen. Alkuperäisen otannan lisäksi selvitykseen osallistui 4 tilaa.

Vastausprosentti maatilaselvitykseen oli hyvä, 72%. Selvityksestä kieltäytyi 15 tilaa. Muutama tilaan (11 kpl) ei saatu yhteyttä.

Raportin diagrammeissa vastausmäärä on 68 ellei erikseen diagrammin yhteydessä mainita. Osassa kysymyksistä vastattiin useampaan kohtaan.

Johdanto

Pohjois-Tampereen aktiivitalat, ympäristösopimuksen tehneet yhdistykset ja yksittäiset haastatteluun aktiivitalojen ulkopuolelta osallistuneet. Kantakaupungin maatiloja ei tässä kyselyssä otettu huomioon. Kartta: Katriina Koski

2 TULOKSET

TILOJEN TAUSTATIEDOJA

Taustatietoina kysyttiin tilan yhteystietoja ja omistussuhteita, työskentelyä tilalla, vastaajan ja puolison ikää, ulkopuolisen työvoiman käyttöä sekä toimialan tiedonsaantia. Lisäksi selvitettiin tilalla asumista, tilan hankkimista eli ostamista sekä tulevaisuuden suunnitelmia asumisen suhteen.

Lähes puolet alueen viljelijöistä sijoittuu ikäryhmään 40-60 vuotta (kuva 1.). Yli 60-vuotiaita on kolmasosa ja alle 40-vuotiaiden ikäryhmään kuuluu viidennes viljelijöistä.

Selkeästi suurin osa alueen tiloista on siirtynyt sukupolvenvaihdoskaupalla nykyiselle viljelijälle (kuva 2.). Noin joka kymmenes tila on ostettu ulkopuoliselta. Sodanjälkeisiä asutustiloja on 4 kappaletta.

Ylivoimaisesti suurin osa alueen viljelijöistä asuu tilalla (kuva 3.). Noin joka viides viljelijä (12 kpl) asuu tilan ulkopuolella.

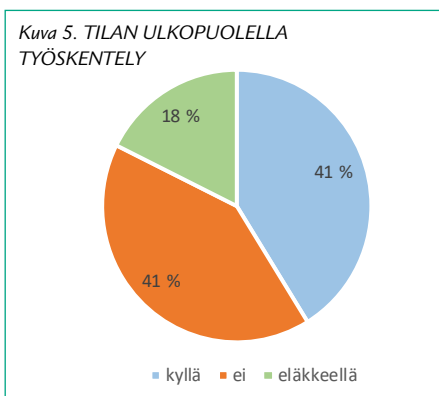
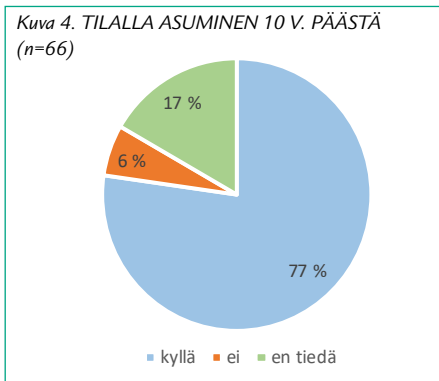
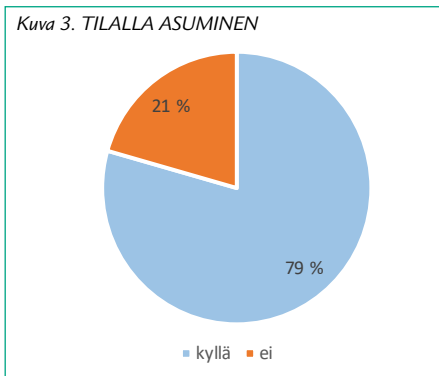
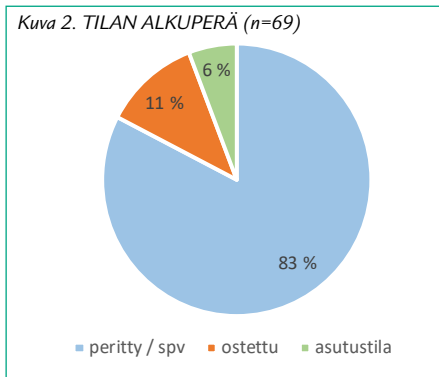
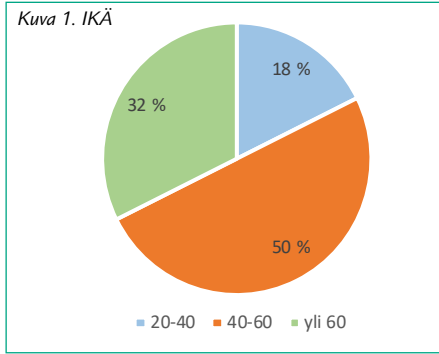
Suurta muutosta tilalla asumiseen ei ole odotettavissa seuraavan kymmenen vuoden kuluessa, sillä 76 % viljelijöistä ennustaa asuvansa tilalla vielä silloinkin (kuva 4.).

Tilan ulkopuolella työskenteleminen on verrattain yleistä (kuva 5.). Kysymyksen käsittely vaihteli, sillä tiloilla tehdään paljon yritystoimintaa, joka on osa maatalousyrittämistä ja sitä ei silloin koeta ulkopuolella työskentelynä.

Kartat ja paikkatieto

Selvityksen haastatteluvastauksista siirrettiin paikkatietoon seuraavat tiedot:

- Tilan alkuperä: peritty/spv, ostettu, asutustila
- Viljelypinta-ala, oma omistus (ha)
- Viljelypinta-ala, vuokrattu toiselta (ha)
- Metsäpinta-ala (ha)
- Päätuotantosuunta
- Sivuelinkeinot: kyllä/ei
- Rakentaminen tilan yhteyteen tulevaisuudessa
- Kiinnostus maan myyntiin rakennustarkoitukseen
- Kiinnostus matkalutoimintoihin
- Tilan elinvoimaisuus
- Toiveita kaavoitukselle

Tulokset

TILOJEN TUOTANTO JA MUU YRITYSTOIMINTA

Haastattelussa kysyttiin tilojen maankäyttöä hehtaareina. Viljelyssä olevat pellot jaoteltiin omiin ja vuokrattuihin sekä tilalta pois vuokrattuihin. Lisäksi kysyttiin metsäomistuksesta.

Alueen tilat jakautuvat viljelyhehtaarien mukaan laskettuna monipuolisesti erilaisiin tilakokoihin (kuva 6.). Viljelypinta-alan keskiarvo on 53 ha vaihteluvälin ollessa 3,5 - 179 ha. Pohjois-Tampereen viljelypinta-alat ovat maakunnan keskitasoa.

Metsäpinta-alat vaihtelevat, mutta kaikilla haastatteluun osallistuneilla on metsiä omistuksessa. Vaihteluväli oli 1 - 450 ha. Metsäpinta-alan keskiarvo oli 80 ha/tila.

Vuokrasta tiloilla on keskimäärin 52 % viljelypinta-alasta. Osuudessa on pientä eroa pohjois- ja eteläosien välillä, pohjoisosissa se on 51 % ja eteläosissa 56 %. Vuokranantaja tilaa kohden oli 1-10. Alueen tiloista 22 %:lla ei ole lainkaan vuokraamia. Ne, joilla vuokraamaa on, vuokrataan osuus vaihtelee välillä 10-100 % kokonaisalasta.

Tilojen tuotanto

Maatiloista ylivoimaisesti suurin osa eli 75 % (53 kpl) on kasvinviljelytiloja (kuva 7.).

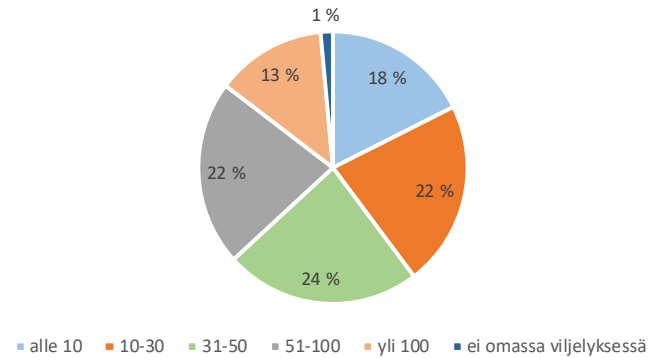
Luomu

Pohjois-Tampereen alueella selvitykseen osallistuneista 14 on luomutiloja. Määrä on enemmän kuin Pirkanmaalla keskimäärin (12,5 %). Luomutuotanto kiinnostaa tänä päivänä ja Pohjois-Tampereellakin keskustelujen perusteella luomupinta-ala on todennäköisesti nousemassa lähivuosina.

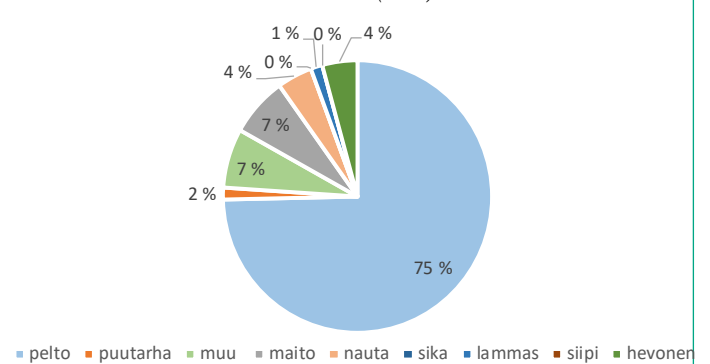
Ulkopuolinen työvoima

Ulkopuolista työvoimaa tiloista käyttää 23 % (kuva 8.). Ulkopuolista työvoimaa käytetään erityisesti kotieläintiloilla.

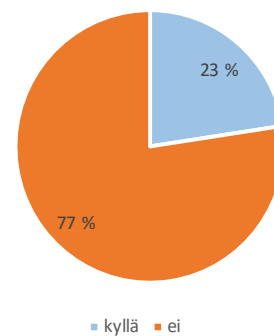
Kuva 6. VILJELYHEHTAARIT

Kuva 7. TILAN PÄÄTUOTANTOSUUNTA (n=71)

Kuva 8. ULKOPUOLINEN TYÖVOIMA (n=62)

Muu yritystoiminta

Tiloista 69 %:lla (45 kpl) on maatalouden lisäksi muuta yritystoimintaa tai maataloutta tukevaa toimintaa (kuva 9.).

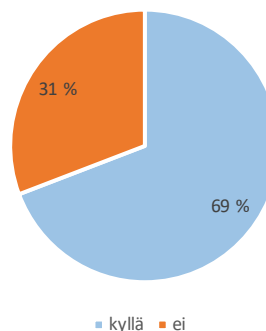
Koneurakointia tehdään 33 %:lla tiloista muiden töiden rinnalla tai erillisenä yrityksenä (kuva 10.). Koneurakointi koostuu mm. peltotöistä, teiden kunnossapidosta sekä maanrakennustöistä. Lisäksi maatilaselvitykseen osallistuneilla tiloilla on Pohjois-Tampereen alueella myös muuta yritystoimintaa, kuten matkailua ja polttopuun tuotantoa.

Hevostalous

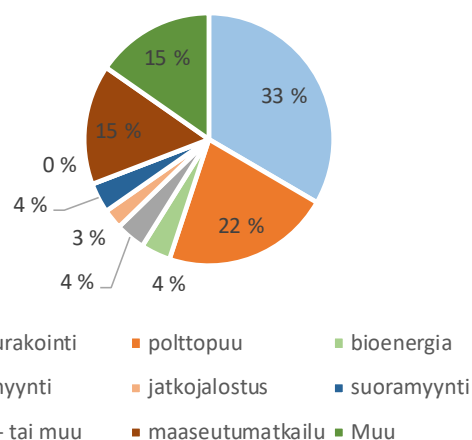
Hevostalouden kasvu näkyy alueella. Tiloista 13 %:lla on hevostalli (kuva 11.). Alueella on sekä ratsastus- että ravitalleja. Talleista 70 % on ratsutalleja (kuva 12.). Hevostallien määrä painottuu tutkimusalueen eteläosaan. Usealla tallilla ratsastetaan teiden vierustoita pitkin. Osan tallien maastoreitit vaativat lyhyitä siirtymiä yleisiä teitä pitkin. Pohjois-Tampereen alueella on runsaasti hevosia ja pieniä talleja myös haastatteluotoksen ulkopuolella.

Hevosten ja liikenteen kanssa ongelmaksi koettiin ajoneuvojen suuret ajonopeudet ja tiellä liikkuva raskas liikenne, turvallisuusriski on suuri. Liikennemäärät ovat kasvaneet eivätkä autoilijat huomioi liikenneväylillä liikkuvia hevosia. Tämä on aiheuttanut mm. sen, että eräs vastaajista on joutunut siirtämään liikkumisen hevosten kanssa vain omille maille, suppeammalle alueelle. Talouskeskuksen läpi kulkeva liikenne todettiin myös ongelmalliseksi, varsinkin ajoneuvojen nopeus kesäaikaan.

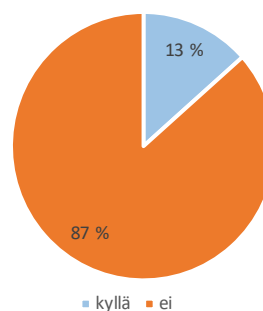
Kuva 9. MUU YRITYSTOIMINTA (n=65)

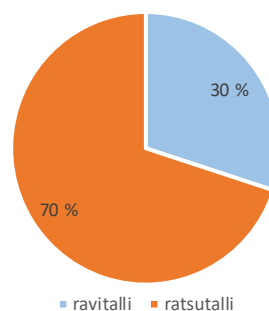
Kuva 10. MUUN YRITYSTOIMINNAN SISÄLTÖ (n=78)

Kuva 11. TILALLA HEVOSTALLI (n=67)

Kuva 12. HEVOSTALLIN TUOTANTOSUUNTA (n=10)

Tuotannon jatkuvuus

Tiloista suurin osa (60 kpl) jatkaa toimintaansa tulevaisuudessa (kuva 13.). Tilat ovat pääosin vakaita ja kehittäviä tiloja on myös runsaasti.

Tulevaisuuden uhkista pahimpina nähtiin laajat politiikkaan, byrokratiaan, ilmastonmuutokseen ja yleiseen kannattavuuteen liittyvät seikat. Osa vastaajista nimesi myös Tampereen kaupungin toiminnasta johtuvina heikennyksinä mm. julkisen liikenteen lakkauttamisen ja palveluiden karsimisen sekä maanvuokraamiseen liittyvän lyhytjänteisyyden. Teiskon peltolohkojen pirstaleisuus mietitytti, onko kannattavaa pitää kaikki viljelyssä? Myös yhteistyökumppanien puute nähtiin tulevaisuuden uhkana. Sekä ammattitaidon kehittäminen, jääkö liian vähälle, kun muu toiminta lisääntyy? Osa vastaajista (12 kpl) totesi, että ei näe uhkia tai ei osaa niitä nimetä.

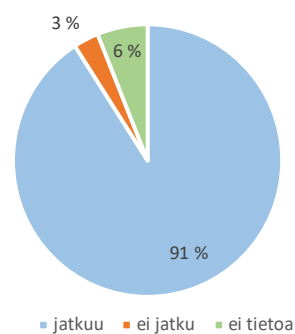
Kiinnostus matkailutoimintoihin

Ylivoimaisesti suurin osa tiloista ei ole kiinnostunut matkailusta sivuelinkeinona (kuva 14.). Yhdeksällä maatilalla on tänä päivänä matkailutoimintaa, lisäksi oli matkailutoiminnasta kiinnostuneita tiloja. Olemassa olevista matkailupalveluista yleisintä on mökkivuokraus. Muita matkailupalveluja ovat erilaisten tilojen vuokraus (saunat, kokoontumistilat, majoitustilat, kokous- ja juhlatilat), tilojen vuokraukseen liittyvät ruokapalvelut sekä ratsastustallipalvelut. Matkailupalveluihin liittyy myös suoramyyntitilat, joita haastatteluun osallistuneista oli kolme.

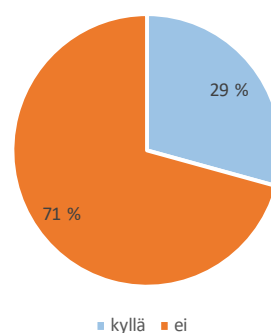
Energiankäyttö

Kiinnostus uusiutuvan energian käyttöön on suurta. Vastaajista 74 % oli kiinnostunut uusiutuvan energian käytöstä (kuva 15.). Kiinnostus uusiutuvan energian tuotantoon ei ole yhtä suurta kuin sen käyttöön. Noin kolmannes vastaajista oli kiinnostunut uusiutuvan energian tuottamisesta (kuva 16.). Tuotannossa eniten mietittyä uusiutuvan energian tuottamisen kannattavuus.

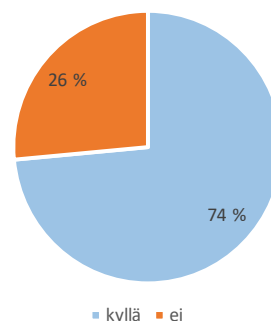
Kuva 13. TUOTANNON JATKUVUUS (n=66)

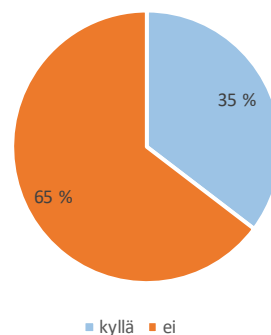
Kuva 14. KIINNOSTUS MATKAILUTOIMINTOIHIN (n=66)

Kuva 15. KIINNOSTUS UUSIUTUVAN ENERGIAN KÄYTTÖÖN

Kuva 16. KIINNOSTUS UUSIUTUVAN ENERGIAN TUOTANTOON

Tulokset

YMPÄRISTÖ

Ympäristöosiossa kysyttiin ympäristöluvista, arvokkaista rakennuksista sekä perinnebiotoopeista, onko tilalla ympäristösopimuskohteita, suojelualueita tai maanottoa sekä sijaitseeko tila arvokkaalla maisema-alueella.

Ympäristölupia on lähinnä kotieläintiloilla, kasvinviljelytilat eivät tarvitse perustoimintaansa ympäristölupaa.

Alueella 12 %:lla tiloista on ympäristösopimuskohteita (kuva 17.).

Suojelukohteita on noin viidenneksellä tiloista (kuva 18.).

LIIKENNE

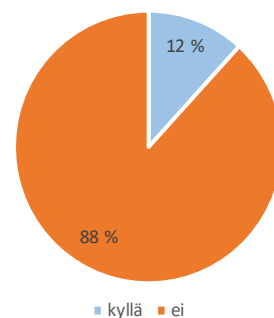
Liikennemäärä tulevaisuudessa

Suurin osa vastaajista (44 kpl) ennusti liikennemäärän pysyvän alueellaan samana (kuva 19.). Haastateltavat vastasivat kysymykseen hyvin eri tavoin, osa vastaajista vastasi vain heidän tilaliikenteeseen liittyen, osa myös yleisesti lähialueen liikenteeseen. Liikennemäärien kasvuun nähtiin seuraavia syitä: yhteistyötoiminta tilojen välillä, vapaa-ajanvieton ja huviliikenteen kasvu, hyötyliikenteen kasvu (mm. tuleva kiviaineksen louhinta), lisääntynyt asutus alueella, tilan laajentaminen, seurakunnan leirikeskukseen valmistuminen, navetan laajennus, tilakoon tai yritystoiminnan kasvu.

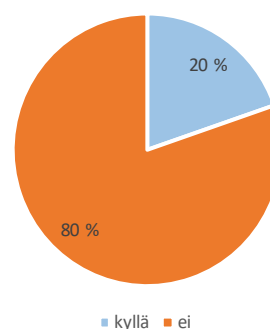
Ajoneuvoliikenteen häiriöt tai ongelmat

Ajoneuvoliikenteen häiriöitä tai ongelmia on kokenut alle puolet vastaajista (kuva 20.). Ajoneuvoliikenteen häiriöinä mainittiin useammassa vastauksessa huonokuntoiset ja kapeat tiet, vilkas liikenne ja ylinopeudet, peltoliittymien kapeus ja niiden saaminen, julkinen liikenne ja sen vähäisyys sekä raskasliikenne. Lisäksi mainittiin, että painavan liikenteen kulku hankaloituu, jos teiden parantamiseen ei löydy rahaa. Häiriöt koettiin erityisesti tuotantotoiminnan näkökulmasta.

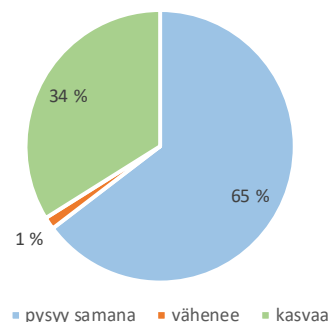
Kuva 17. YMPÄRISTÖSOPIMUSKOHTEET

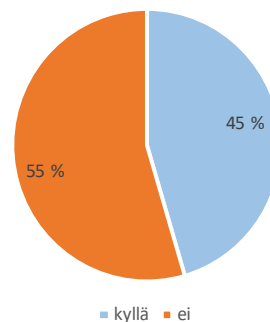
Kuva 18. SUOJELUKOhteet (n=66)

Kuva 19. LIIKENNEMÄÄRÄ TULEVAISUUDESSA

Kuva 20. AJONEUVOLIIKENTEEN HÄIRIÖT TAI ONGELMAT (n=66)

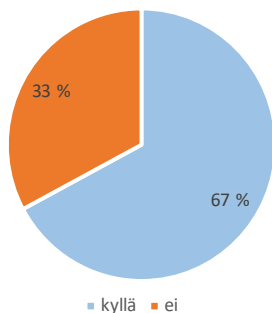
Tietoliikenne

Vastaajista 33 %, eli 22 kpl kokee, että tietoliikenneyhteydet eivät ole riittäviä (kuva 21.). Tietoliikenteen ongelmia ei voi kohdentaa tiettyyn alueeseen tai tuotantosuuntaan.

Tietoliikenteseen liittyviä kommentteja: mökkiläis-aikaan 4G on tukossa, langaton verkkoyhteys (mök-kula) on kelistä riippuvainen, liian hidas ja epävakaa yhteys, yhä enemmän tilan asioita hoidetaan netin välityksellä. Navetan toiminta on pitkälti verkon välityksellä ohjattavaa, joten yhteyden pitää toimia. Etätyötä varten tulisi yhteyksien olla paremmat.

Tulevaisuudessa todettiin olevan tarvetta parempiin yhteyksiin useissa vastauksissa. Tilojen tukihaut ja muu viranomaistoiminta hoidetaan jatkossa yhä enemmän netin välityksellä. Valokuitua toivotaan mutta sen todettiin myös olevan kallis kustannus.

Kuva 21. TIETOLIIKENNEYHTEYKSIEN RIITTÄVYYS (n=67)

VESI JA JÄTEVESI

Käyttöveden alkuperä

Noin puolella tiloista käyttövesi on peräisin omasta porakaivosta (kuva 22.). Kun tähän lisää oman rengaskaivon/lähteen omistajat, on omavaraisuus käyttöveden suhteen hyvin suurta. Muut käyttövedensaannin lähteet -kohdassa mainittiin joki-vesi, Vähävalkeajärvi, kantovesi kaupungista sekä pintavesi vesistöistä. Joillakin tiloilla oli käytössä useampi eri käyttöveden lähde.

HUOM! Maatilojen, joilla on oma talousvedeksi kelpaava vesi ei tulisi liittyä keskitettyyn vesihuoltoon. Tämä on huoltovarmuuskeskuksen ohje ja tarkoituksena suojata maatalouden toiminta kriisitilanteissa.

Vedensaannin riittävyys ja laatu

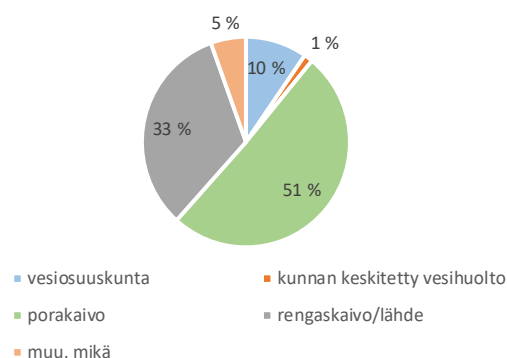
Vastaajista 98 % kokee käyttöveden saannin riittäväksi (kuva 23.). Yhtä hyvään prosenttiosuuteen ei päästy veden laadun suhteen, sillä yhteensä 12 % ei joko pidä veden laatua hyvänä tai ei ole koskaan tutkituttanut sitä (kuva 24.).

Veden laadun ongelmia on pääasiassa porakai-vojen kohdalla. Etenkin alueen pohjoisosissa on vedessä monin paikoin paljon rautaa ja mangaania, jonka vuoksi monilla on myös erilaisia puhdistusmenetelmiä.

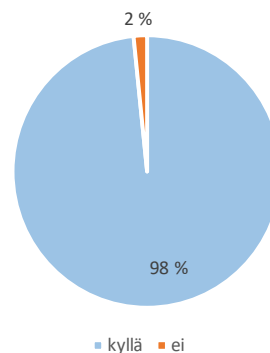
Jätevesi

Jätevesijärjestelmistä yleisin on sakokaivot ja imeytyskenttä. Lisäksi käytössä oli panospuhdistamoita ja maasuodattamoita. Kaivot tyhjennetään keskimäärin 1-2 kertaa vuodessa. Monilla tiloilla käy yksityiset yrittäjät tyhjentämässä kaivot tai ne tyhjennetään omaan peltoon, mikä on sallittua.

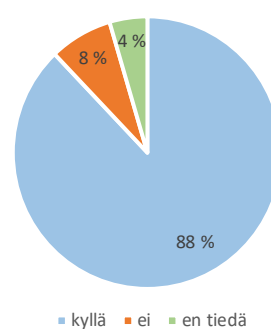
Kuva 22. KÄYTTÖVEDEN ALKUPERÄ (n=73)

Kuva 23. VEDENSAANTI RIITTÄVÄ (n=66)

Kuva 24. VEDEN LAATU HYVÄ (n=66)

Tulokset

MAATALOUDEN JA MUIDEN TOIMINTOJEN YHTEENSOVITTAMINEN

Tilan sijainti tuotantotoiminnan ja asuimen kannalta

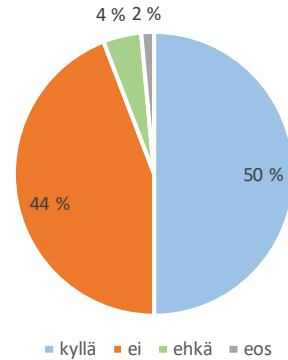
Tilan sijaintiin sekä tuotantotoiminnan että asuimen kannalta oltiin pääosin tyytyväisiä. Tilan sijainti koettiin haastavaksi tuotantotoiminnan kannalta silloin, kun tila on lähellä kaupunkia ja kaava-aluetta. Tiivis asutus, kaupungin laajenemispaine ja toisaalta uusien rakennuspaikkojen saamisen vaikeus koetaan hankaliksi oman tuotantotoiminnan kannalta. Osalla pellot sijaitsevat kaukana tilakeskuksesta, toisilla pellot sijaitsevat haasteellisilla maaperillä tai jyrkillä alueilla. Paikoin järven läheisyys koetaan ongelmalliseksi kotieläintalouden kannalta. Lietteiden levitys yms. viljelytoimenpiteet eivät aina saa järven virkistyskäyttäjien kannatusta.

Asumisen kannalta ongelmallisinta on julkisen liikenteen vähyyden ja pitkä matka palveluihin. Muiksi asumiseen liittyviksi sijaintiongelmiksi mainittiin asuin- ja tuotantopaikan välinen pitkä matka sekä huonot tiet.

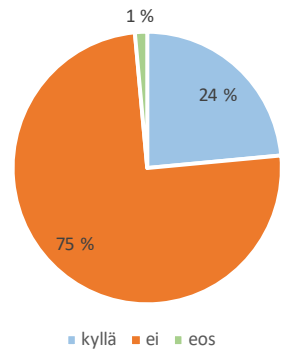
Uudisrakentamisen etäisyys tilasta

Kysyttäessä tilanomistajilta siitä, miten lähelle omaa tilaa saisi rakentaa, vaihtelivat vastaukset paljon. Osa vastasi, että etäisyydellä ei ole mitään merkitystä tai että rakentaminen tapahtuu rakennusmääräyksien mukaisesti. Osa totesi omien tilarajojen takaavan riittävän etäisyyden. Moni haluaisi lisärakentamisen tapahtuvan 100-500 metrin etäisyydellä. Osa totesi etäisyyden määräytyvän sen mukaan, ettei uusi rakennus aiheuta häiriöitä tuotantotoiminnalle, erityisesti kotieläintuotannolle. Osa halusi turvata itselleen maaseudun rauhan, jolloin toive-etäisyys mitattiin kilometreissä tai todettiin, että mahdollisimman kauas. Moni halusi myös rajata rakentamisen näköpiiriin ulkopuolelle.

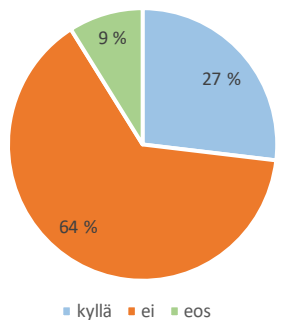
Kuva 25. KIINNOSTUS LISÄRAKENTAMISEEN TILAN YHTEYTEEN

Kuva 26. KIINNOSTUS OLEMASSA OLEVIEN RAKENNUSTEN LAAJENTAMISEEN

Kuva 27. ASUINRAKENTAMISEN KESKITTÄMINEN KÄMMENNIEMEEEN TAI MUIHIN KYLIIN (n=67)

Tulokset

Lisärakentaminen

Maatilan lisärakentamiskiinnostusta oli n. puolella tiloista (kuva 25.). Kaikilla vastaajista ei vielä ollut tarkkoja suunnitelmia, vaan lisärakentaminen on vasta suunnitelmissa.

Suurta kiinnostusta olemassa olevien rakennusten laajentamiseen alueella ei ole (kuva 26.). Laajenustarpeita oli mm. konehalleissa, ulkorakennuksissa ja tallirakennuksissa.

Useat maanomistajat olivat sitä mieltä, että olisivat valmiit myymään maita, jos hinta on oikea.

Haastatelluista asuinrakentamista haluaisi keskittää Kämmenniemeen tai muihin kyliin vain vajaa kolmannes, eli 18 vastaajaa (kuva 27.).

Haastatellut halusivat säilyttää Pohjois-Tampereen alueella maaseutumaisuuden, mahdollisuuden väljään rakentamiseen. Sen lisäksi oltiin huolissaan siitä, että keskittäminen vähentää palveluita ja heikentää yhteisöllisyyttä. Autioittaako keskittäminen muita alueita? Kämmenniemen ja muiden kylien vetovoima mietitytti, onko sitä riittävästi.

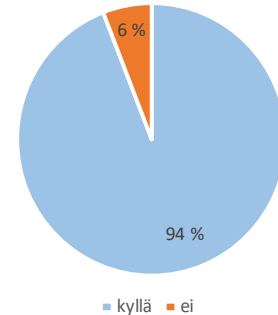
HAASTATELTUJEN VIESTIT KAAVOITUKSELLE

Haastattelussa oli myös avoin kommentointimahdollisuus Tampereen kaavoitukselle. Tilat olivat aktiivisia viestimään kaavoituksen suuntaan (kuva 28.). Vastaukset / toiveet liittyivät pitkälti rakentamisen mahdollisuuksiin, lupapolitiikkaan ja kaavoituksen vaikutuksiin maaseudulla. Tiedonkulun ja vuorovaikutuksen todettiin olevan tärkeää. Elinkeinotoiminnan ja alueen kehittämisen tulisi olla mahdollista ja kaavan tulisi tukea sitä. Suurella osalla vastaajista oli huoli Pohjois-Tampereen tulevaisuudesta ja kaupungin roolista siihen liittyen.

Kaavoitukseen liittyen peltojen toivottiin säilyvän viljelyksessä, eikä asutusta tulisi ohjata niille. Kaavoitus ei saisi liiaksi rajoittaa tuotantotaloutta ja erilaisten elinkeinojen kehittyminen olisi turvattava.

Uudisrakentamiseen ja täydennysrakentamiseen liittyen tuli eniten vastauksia. Rakennusluvista ja niiden saamisen nopeudesta oltiin epävarmoja. Monella oli toiveena, että omalle maalle saisi rakennusluvan, jotta sukupolvenvaihdot tilalla onnistuisi tai tuotantotoiminnan laajentamiselle olisi mahdollisuus.

Kuva 28. VIESTI KAAVOITUKSELLE

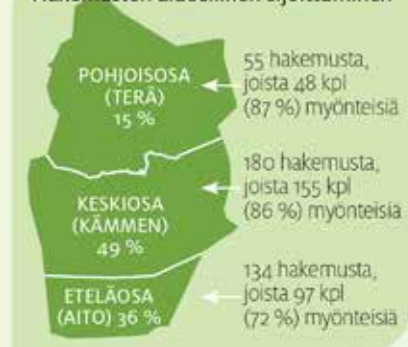
TILASTOTIETOA TAMPEREEN KAUPUNGIN RAKENTAMISEN PÄÄTÖKSISTÄ POHJOIS-TAMPEREELLA

Poikkeamis- ja suunnittelutarveharkintapäätökset

Vuoden 2000 jälkeen alueella on tehty 531 poikkeamis- tai suunnittelutarveharkintapäätöstä, joista 79 % on ollut myönteisiä (8/2017). Päätöksistä 69 % koskee asuinrakentamista, 14 % lomarakentamista ja 17 % muuta rakentamista kuten liike- ja palvelurakennuksia, varastoja ja venevajoja.

Asuinrakentamiseen kohdistuvia hakemuksia on ollut 369 kpl, joista 300 kpl (81 %) on ollut myönteisiä. Hakemuksista 91 % on koskenut uusia asuinrakennuspaikkoja, 7 % korvaavaa rakentamista tai laajentamista ja 2 % käyttötarkoituksen muutosta, useimmiten loma-asunnon muuttamista vakituisiksi asunnoksi. Uusia asuinrakennuspaikkoja koskevista päätöksistä 80 % on ollut myönteisiä.

Hakemusten alueellinen sijoittuminen

Rakennusluvut

Vuoden 2000 jälkeen alueella on myönnetty rakennuslupa 2583 rakennukselle, joista 1874 on ollut luonteel-

taan uudisrakentamista tai siihen verrattavaa muutosta (8/2017). Uudisrakentamisen luvista 20 % on myönnetty

vakituisen asumiseen, 18 % loma-asumiseen, 55 % sauna- ja talousrakennuksiin sekä 7 % muihin käyttötarkoituksiin.

Tulokset

3 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Pohjois-Tampereen alueella on tällä hetkellä noin 90 aktiivista maatilaa. Maatilat ovat kooltaan ja toiminnaltaan tyypillisiä Pirkanmaan alueen maatiloja, tilojen viljely- ja metsäpinta-alat ovat keskiarvoa sekä sivuelinkeinoja on monipuolisesti. Tilakokoihin vaikuttaa alueen maaston muodot, eli alueella ei ole paljon suuria peltolohkoja ja vesistöt pirstovat maisemaa. Tampereen kaupungin läheisyys puolestaan edesauttaa monipuolisen muun yritystoiminnan harjoittamisen. Välimatkat ovat lyhyitä.

Maatilaselvityksen perusteella on pääteltävissä, että pellot tulevat jatkossakin pysymään viljeltyinä. Tilamäärät sitä vastoin tulevat vähenemään. Käytännössä tämä tarkoittaa, että vuokramaiden osuus kasvaa ja /tai peltoja myydään eteenpäin. Tämä taas tarkoittaa, että pellot tulevat sijaitsemaan kauempana tilakeskuksista, mikä vaikuttaa muun muassa tilan kannattavuuteen, yritysyhteistyöhön ja maatalousliikenteeseen.

Tulevaisuuteen vaikuttaa luonnollisesti maatalouselinkeinon kannattavuus. Selvityksessä suurimpana uhkana nähtiin elinkeinon kannattavuus ja markkinoiden sekä politiikan liikkeet. Sijainniltaan Pohjois-Tampereen maatiloja pidettiin valtaosin hyvinä. Suuren kaupungin kuluttajien läheisyys ja lyhyet välimatkat koettiin hyväksi. Pohjois-Tampereen alueella maatalousyritysten monialaisuus tulee varmasti säilymään juuri alueen sijainnin vuoksi.

Yritystoiminnassa on huomioitava, että nykyään tilojen välistä yritysyhteistyötä tehdään paljon ja se tulee lisääntymäänkin. Tulevaisuudessa ja tilakokojen kasvaessa paitsi erikoistuminen myös tilan johtaminen, yritystoiminta tulee muuttumaan. Monessa keskustelussa kävi ilmi, että olisi tärkeää, että kaupungin

organisaatiossa olisi joku joka ymmärtää Pohjois-Tampereen ja maatalousyrittämisen asiat. Turhaa byrokratiaa ei toki kaivata, mutta alueen erilaisen luonteen vuoksi maaseututietämystä kaivattaisiin. Kyselyssä tiedusteltiin erityisesti yrittäjien kiinnostusta matkailuun ja elintarvikeyritystoimintaan. Toimiakseen tämä vaatii enemmän panostusta myös kaupungin puolelta (mm. markkinointi, brändi), koska tällä hetkellä vain harvat näkevät matkailussa mahdollisuuksia.

Maankäyttö Pohjois-Tampereen alueella kirvoitti paljon keskustelua. Uudisrakentamiseen suhtauduttiin pääosin positiivisesti ja sitä toivottiin lisää. Mutta toisaalta alueilla jossa rakentaminen on keskitettyä ja tiiviimpää, todettiin maatalouselinkeinojen ymmärtämättömyyden aiheuttavan ajoittain hankaluuksia. Ongelmat liittyvä mm. töiden aikatauluihin, sesonkiluonteisuuteen, liikenteen vaaratilanteisiin yms.

Lähes kaikki vastaajat totesivat, että alue on ja sen tulisi olla maaseutumaisista, eikä ole halukkuutta tehdä siitä taajamaa. Vastaajat

olivat pääosin tyytyväisiä Pohjois-Tampereeseen asuinpaikkana. Useissa keskusteluissa nousi esiin toive siitä, että niiden, jotka haluavat maaseutumaisesta asumista, olisi mahdollista ja helppoa muuttaa / rakentaa Pohjois-Tampereelle. Vastaajat pelkäsivät, että kaupunki ei halua panostaa alueen infraan tai kehittämiseen. Huolena oli se, että jos rakentaminen alueelle on hankalaa, menevät potentiaaliset asukkaat ja yrittäjät naapurikuntiin. Vastaajilla oli huoli alueen elävyydestä. Vain asutus takaa tarvittavat palvelut, joita tuottavat niin kaupunki kuin yritystoiminta.

Maatilaselvityksen perusteella on pääteltävissä, että pellot tulevat jatkossakin pysymään viljeltyinä. Tilamäärät sitä vastoin tulevat vähenemään.

Johtopäätöksiä

Maatilaselvityksen vastausprosentti kertoo (72%), että ihmiset haluavat vaikuttaa ja ovat hyvin kiinnostuneita oman alueensa kehittämisestä. Kaupungin ja maaseudun vastakkainasettelu ei ole enää tätä päivää, monessa keskustelussa toivottiin, että Pohjois-Tampere nähtäisiin yhtenä Tampereen vahvuutena. Avoimuus ja keskustelu onkin varmasti yksi asia, jota alueen kehittämisessä toivotaan.

Maatilaselvityksen toimintatapana tilakohtainen haastattelu oli hyvä. Tällä tavoin saatiin asiat keskusteltua avoimemmin ja esiin nousi ne asiat, joita kukin tila halusi esiin tuoda. Puhelinhaastatteluun verraten tämä oli parempi ja antoisampi tapa.

Haastattelijat lähdössä maatiloille

Kämmenniemi
Leena Törnqvist

Tampereen kaupunki ja ProAgria Etelä-Suomi ry järjestivät viime viikon torstaina Kämmenniemen koululla keskustelutilaisuuden. Aiheina olivat maatilaselvitys ja yleiskaavoituksen työohjelma vuosille 2017–2021.

Kaupungin tilaaman maatilaselvityksen toteuttaa ProAgria Etelä-Suomi ry:n MKN Maisemapalvelut kevään aikana haastatella Pohjois-Tampereen viljelijöitä. Kyselyssä selvitetään asumiseen, tuotantoon, liikenteeseen, vesitalouteen ja maankäyttöön liittyviä asioita.

Haastattelijoina toimivat maisema-asiantuntijat **Jutta Ahro** ja **Katriina Koski**. Tarkoitus on kartoittaa näkemyksiä mautilojen nykyisistä ja tulevista tarpeista kaavoituksen tueksi sekä lisätä vuorovaikutusta. Ahro kannustaakin viljelijöitä osallistumaan.

– Tämä on yksi tapa ja mahdollisuus vaikuttaa. Mukaan kutsutaan kaikki alueen aktiivitilat, joita on noin sata.

Myös Koski toivoo laajaa osallistumista.

– Täytyy toivoo, että mahdollisimman moni ottaisi meidät vastaan, että saisimme kattavan kuvan alueesta ja eri kylien tilanteesta.

Yleiskaavakeskustelua alusti Tampereen kaupungin yleiskaavapäällikkö, arkkitehti **Pia Hastio**. Yhdeksi tärkeäksi tekijäksi hän nosti maatalouden kehittämisen edellytykset. Myös kaavoitusarkkitehti Anna-Maria

Fakta

Pohjois-Tampereen strateginen yleiskaava

- Mukana yleiskaavoituksen työohjelmassa 2017–2021.
- Määrittelee asumisen, rakentamisen, palvelujen saatavuuden, vesihuollon järjestämisen, maaseutuelinkeinojen sekä matkailun ja virkistyskäytön kehittämisen tavoitteet.
- Yleispiirteinen kaava, ei rakennuspaikka-kohtainen aluevarauskaava.
- Yhteiset säännöt toimintojen yhteensovittamiseksi ja periaatteet rakentamisen ohjaukseksi.
- Vuoden 1989 rantayleiskaava tarkoitus jättää voimaan.
- Koska maa- ja metsätaloudella on merkittävä vaikutus alueen kehitykseen, kaupunki teettää kaavoituksen tueksi maatilaselvityksen.

Niilo-Rämä painotti maatalouden merkittävää asemaa Pohjois-Tampereella: 10 prosenttia alueen pinta-alasta on viljelykäytössä, ja jos mukaan lasketaan metsäpinta-ala, nousee lukema 90 prosenttiin.

Metsien tilanne herättikin yleisön keskuudessa sekä kiinnostusta että huolta. Hastio otti vastattavakseen kysymyksen, onko kaavatyö tuomassa alueen metsätalouteen toimenpiderajoituksia.

– Tätä uhkaa en tunnista. Tällaisesta ei ole ollut mitään puhetta.

Keskustelutilaisuuden jälkeen Hastio viittasi vielä suunnittelualueen pinta-alaan, joka on lähes 400 neliökilometriä.

– En näe mitään tarvetta enkä mahdollisuutta toimenpiderajoituksen asettamiseen. Lisäksi Maankäyttö- ja rakennuslaki on muuttunut viime vuonna siten, että yleiskaavan maa- ja metsätalous-alueille ei voida enää osoittaa maisematyölu-paa koskevaa velvoitetta.

Myös mahdollisuus laajentaa tiloja ja tuotantolaitoksia kiinnosti yleisöä.

Hastio korosti, että tietoa suunnittelusta olisi tärkeää saada jo tässä vaiheessa.

Yleisön keskuudesta huomautettiin vielä, että maa- ja metsätaloutta säätelee jo moni taho, esimerkiksi ympäristölupaviranomainen ja Metsäkeskus. Myös tätä näkökohtaa Hastio piti tärkeänä ja kehotti avaamaan näitä asioita haastatteluissa.

Maatalouden Hastio näkee isona alueellisenä työllistäjänä ja merkittävänä alueen elinvoimaa ylläpitävänä toimintana. Maatilaselvityksen tuloksia hän odottaa mielenkiinnolla.

– Onko sellaisia asioita, joita strategisessa yleiskaavassa voisi olla, jotka tukisivat ja edesauttaisivat elinkeinon säilymistä, kehittämistä ja kasvamista.

Teisko-Aitolahti -lehti 1.2.2018

POHJOIS-TAMPEREEN MAATILASELVITYS

Pohjois-Tampereen maatilaselvitys tehtiin Tampereen kaupungin Pohjois-Tampereen strategista yleiskaavaa varten. Maatilaselvitys on osa yleiskaavan lähtötietojen ja tavoitteiden kokoamista. Työn tilaajana oli Tampereen kaupungin Kaupunkiympäristön suunnittelun Yleiskaavoitus -yksikkö. Maatilaselvitys toteutettiin haastattelututkimuksena keväällä 2018. Haastattelun kohderyhmä oli Pohjois-Tampereen alueen aktiivimaatilat.

